



# Ģeogrāfija 5.–9. klasei

Mācību priekšmeta programmas paraugs speciālo izglītības programmu īstenošanai

Atbildīgā par izdevumu Iveta Mantromoviča

ISEC redakcija

## Satura rādītājs

Ievads.....	2
Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi.....	3
Mācību saturs.....	4
5. klase.....	4
6. klase.....	7
7. klase.....	10
8. klase.....	14
9. klase.....	16
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni.....	20
Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un metodes.....	21
Mācību līdzekļi.....	21
Mācību metodes.....	22

## Ievads

Mācību priekšmeta “Ģeogrāfija” programmas paraugs (turpmāk – programma) veidots atbilstoši Latvijas Republikas Vispārējās izglītības likumam un Valsts standarta pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmeta “Ģeogrāfija” standartā izvirzītajiem galvenajiem mērķiem un uzdevumiem, ievērojot speciālās pamatizglītības programmā izglītojamajiem ar garīgās attīstības traucējumiem izvirzītos mērķus un uzdevumus.

Programma ir veidota, lai īstenotu speciālās izglītības programmas izglītojamajiem ar viegliem garīgās attīstības traucējumiem.

Programma ir speciālās izglītības programmu sastāvdaļa, kuru veido mācību priekšmeta mērķi un uzdevumi, mācību saturs, mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks, mācību sasniegumu vērtēšanas formas un mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums.

Piedāvātajai programmai ir ieteikuma raksturs. Pedagoģs var veidot savu mācību priekšmeta programmu vai konkretizēt un papildināt šīs programmas mācību saturu, tā apguves secību, mācību metodes, izmantojamās mācību līdzekļus utt., piemērojot izglītojamo spējām un vajadzībām un veidojot individuālās mācību programmas atsevišķiem izglītojamajiem.

Mācību programmas paraugs veidots, ņemot vērā, ka satura apguvei no 5. līdz 9. klasei paredzētas divas mācību stundas nedēļā jeb 70 mācību stundas gadā.

5. klasē mācību saturs ir sakārtots tā, lai izglītojamie iegūtu priekšstatu par zemeslodi, tās virsmu, hidrosfēru, klimata veidošanos dažādās zemeslodes vietās, tāpat arī tiktu iepazīstināti ar specifiskajiem mācību līdzekļiem ģeogrāfijā un pilnveidotu prasmes strādāt ar izziņu literatūru.
6. klasē izglītojamie iepazīstas ar Latvijas dabas sistēmu un procesu ģeogrāfiju, kā arī pilnveido prasmes darbā ar izziņu literatūru. Liela nozīme ir apkārtējās vides vērošanai, kas ļauj teorētiski apgūtās zināšanas lietot praksē.
7. klases mācību saturs sniedz priekšstatu par kosmisko telpu un galvenajiem procesiem uz planētas Zeme. Izglītojamajiem tiek dota iespēja iepazīties ar siltuma joslām, kā arī Āfrikas, Austrālijas un Antarktīdas kontinentiem.
8. klasē izglītojamie iepazīstas ar pārējiem kontinentiem – Ziemeļameriku, Dienvidameriku un Eirāziju. Detalizētāk tiek aplūkota Eirāzijas kontinenta Eiropas daļa.
9. klasē tematu sakārtojums dod iespēju izglītojamajiem apgūt Latvijas saimniecības ģeogrāfiju, akcentējot tās dabas apstākļus un resursus.

## **Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi**

### **Mācību priekšmeta mērķis**

Ievērojot izglītojamo spējas un attīstības līmeni, sniegt priekšstatu un pilnveidot izpratni par dabas un sociālo procesu daudzveidību un likumsakarībām, rosinot izglītojamajos pozitīvu attieksmi pret apkārtējās vides saglabāšanu.

### **Mācību priekšmeta uzdevumi**

Veidot priekšstatu par daudzveidīgajiem Zemes dabas procesiem.

Veicināt izpratnes rašanos par cilvēku darbības radītajām sekām dabā.

Veikt izglītojamo valodas, domāšanas, motorikas un sociālo prasmju korekciju.

Veidot praktiskās darbības iemaņas dabas izzināšanā.

## Mācību saturs

### 5. klase

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Ievads ģeogrāfijā	2	Ģeogrāfijas priekšmets	Zina, kas ir ģeogrāfija.	Dabas vērošana. Iepazīšanās ar mācību grāmatām, grafiskajiem mācību līdzekļiem – kartēm, kontūrkartēm, globusu.
Zemeslode	5	Zemes veids	Zina Zemes veidu. Ir elementāras zināšanas par pētījumiem kosmosā. Pazīst globusu un nosauc ekvatoru un polus.	Modelēšana. Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem.
Orientēšanās apvidū	8	Apvārsnis un apvāršņa līnija Debess puses Kompass	Zina un izmanto vienkāršākās dabas pazīmes debespušu noteikšanai dabā. Prot izmantot kompasu.	Parāda apvārsni un apvāršņa līniju. Attēlo zīmējumā debespušu virzienu uz papīra. Praktiska darbošanās ar kompasu.
Zemes virsa	6	Līdzenumi, kalni Augstienes, zemienes	Zina galvenās reljefa formas un to apzīmējumus kartē. Prot galvenās reljefa formas noteikt dabā.	Vēro dabas parādības rudenī. Zīmē un veido reljefa formas.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Hidrosfēra	12	<p>Ūdens riņķojums dabā</p> <p>Ūdeņu aizsardzība</p> <p>Strauts</p> <p>Upe</p> <p>Ezers</p> <p>Jūra</p> <p>Okeāns</p> <p>Dīķis</p> <p>Okeāni, kontinenti</p> <p>Salas, pussalas</p>	<p>Zina ūdens nozīmi dabā un cilvēku dzīvē.</p> <p>Pastāsta par ūdens riņķojumu.</p> <p>Ir elementāras zināšanas par zemes ūdeņu izcelšanos, būtiskākajām pazīmēm un izmantošanu.</p> <p>Zina ūdens apzīmējumu kartē.</p> <p>Ir priekšstats par ūdens aizsardzību.</p>	<p>Apkārtnes vērošana.</p> <p>Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem.</p> <p>Vēro ūdeņus dabā, attēlo tos zīmējumā.</p> <p>Modelēšana.</p>
Plāns un karte	10	<p>Plāns</p> <p>Karte, atlants</p> <p>Topogrāfiskās zīmes</p>	<p>Zina vienkāršākās topogrāfiskās zīmes.</p> <p>Veic vienkāršus ģeogrāfiskos uzdevumus.</p>	<p>Plāna zīmēšana un lasīšana, topogrāfisko zīmju attēlošana, kartes lasīšana.</p> <p>Pārgājiens.</p> <p>Modelēšana.</p> <p>Novērojumi.</p> <p>Eksperimenti.</p>
Dabas parādības	5	<p>Laika apstākļi, to vērošana</p> <p>Klimats</p>	<p>Ir pamatzināšanas par jēdzieniem: laika apstākļi, klimats.</p> <p>Zina nokrišņu veidus.</p> <p>Saprot jēdzienus: vēja ātrums, vēja virziens.</p> <p>Novēro dabas parādības un pastāsta par tām.</p>	<p>Laika apstākļu vērošana un pierakstīšana.</p> <p>Vērojumi dabā.</p>

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Siltuma joslas	5	Saules ietekme uz Zemi Siltuma joslas	Ir priekšstats par to, kā saule sasilda zemeslodi. Zina siltuma joslu izvietojumu uz zemeslodes.	Vērojumi dabā un attēlos. Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem.
Dabas zonas	17	Karstās joslas dabas zonas – mitrie tropiskie meži, savannas, tuksneši Mērenās joslas dabas zonas – meži, stepes Aukstās joslas dabas zonas – tundra, ledus tuksneši	Ir elementāras zināšanas par dabas zonu izvietojumu siltuma joslās. Zina dabas zonu laika apstākļus, tipiskākos dzīvniekus un augus.	Vērojumi dabā un attēlos. Ekskursija uz Zooloģisko dārzu un Botānisko dārzu.



## 6. klase

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Latvijas ģeogrāfiskais stāvoklis	3	Latvija pasaules kartē Latvijas kaimiņvalstis	Zina Latvijas robežvalstis, parāda tās kartē. Parāda Latviju pasaules kartē.	Strādā ar uzziņu literatūru un grafiskajiem mācību līdzekļiem. Atrod Latviju pasaules, Eiropas, Ziemeļeiropas un Baltijas valstu kartē. Izmantojot karti, atzīmē Latvijas robežas kontūrkartē.
Latvijas novadi un administratīvais iedalījums	6	Kurzeme Latgale Vidzeme Zemgale Rajoni	Zina savu novadu un rajonu. Zina, kādi ievērojamākie dabas objekti atrodas katrā novadā.	Iepazīstas ar informāciju par savu novadu un rajonu. Parāda kartē un nosauc novadu robežas.
Latvijas reljefs un derīgie izrakteņi	12	Reljefa veidošanās Galvenās reljefa formas Latvijas derīgie izrakteņi Pamatieži Nogulumieži Kūdra	Ir priekšstats par Latvijas reljefa veidošanos. Prot nosaukt un parādīt kartē augstienes un zemienes. Nosaka pazīstamākos iežus – smilts, grants, oļi, māls. Ir elementāras zināšanas par dzīvnieku izcelsmes un augu izcelsmes iežiem.	Ekskursija. Praktiski lieto uzziņu literatūru. Atrod kartē un iezīmē kontūrkartē pazīstamākās augstienes, to augstākos punktus, zemienes. Tuvākajā apkārtnē sastopamo iežu vērošana. Iežu noteikšana.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Latvijas klimats	6	Latvijas klimata veidojošie faktori un īpatnības	Ir priekšstats par Latvijas klimata veidojošajiem faktoriem. Zina klimata atšķirības dažādās Latvijas daļās. Pastāsta par Latvijas gadalaikiem.	Vēro laika apstākļus un dabas pārmaiņas.
Latvijas hidrosfēra	12	Latvijas upes Latvijas ezeri Avoti Baltijas jūra Ekoloģiskās problēmas	Prot izmantot iepriekš iegūtās zināšanas par ūdeņiem. Zina raksturīgākos ezeru izcelšanās veidus. Zina avotu izcelšanos, pastāsta par to ūdens īpašībām. Zina dažus upju, ezeru un avotu piesārņošanas iemeslus. Ir izprasti jēdzieni: pieteka, ieteka, izteka. Ir pamatzināšanas par Baltijas jūras dziļumu, temperatūru, dzīvniekiem un ekoloģiskajām problēmām.	Modelēšana. Strādā ar grafiskajiem mācību līdzekļiem. Atrod kartē Latvijas pazīstamākās upes – Daugava, Gauja, Venta, Lielupe. Atrod kartē ievērojamākos Latvijas ezerus – Drīdzis, Ežezers, Rāznas ezers, Lubāns.
Latvijas dabas ainavas	21	Meži Mežu augi un dzīvnieki Pļavas Pļavu augi un dzīvnieki Purvi Purvu augi un dzīvnieki Lauksaimniecībā izmantojamās platības	Ir elementāras zināšanas par dabas ainavas nozīmi dabā un cilvēku dzīvē. Zina mežu tipus Latvijas teritorijā. Zina izplatītākos meža augus un dzīvniekus. Zina izplatītākos pļavu augus un dzīvniekus. Ir priekšstats par purvu rašanos, to veidiem un izvietojumu Latvijas teritorijā. Zina izplatītākos purva augus un dzīvniekus.	Strādā ar grafiskajiem mācību līdzekļiem. Apkārtnes vērošana. Ekskursija. Pārgājiens. Dabas muzeja apmeklējums. Parāda kartē Latvijas rezervātus un dabas parkus.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
		Dabas aizsardzība un aizsargājamās teritorijas	Pastāsta par kūdras veidošanos un ieguvi, pamatojoties uz iepriekšējām zināšanām. Saprot aizsargājamo dabas teritoriju nozīmi.	
Latvijas apdzīvotās vietas Latvijas iedzīvotāji	10	Latvijas pilsētas Latvijas pagasti Dzimtais rajons, pilsēta, pagasts Latvijas iedzīvotāju skaits, skaita izmaiņas	Nosauc sava rajona pilsētas. Ir pamatzināšanas par sava rajona pagastiem. Zina Latvijas iedzīvotāju skaitu. Raksturo iedzīvotāju skaita izmaiņas. Nosauc lielākās Latvijā dzīvojošās tautības.	Atrod kartē lielākās Latvijas pilsētas. Atrod kartē sava rajona pilsētas. Pārgājiens. Izmanto uzziņu literatūru. Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem.

## 7. klase

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Debess ķermeņi	9	Kosmiskā telpa un tās pētīšana Debess ķermeņi Saulē un tās sistēma Saulē sistēmas planētas Zemes kustības, gadalaiku maiņa Mēness fāzes	Zina, kas ir zvaigzne, planēta, komēta, meteorīts, Mēness. Nosauc Saules sistēmas planētas. Zina planētu izvietojumu attiecībā pret Sauli. Zina Saules sistēmas galveno siltuma un gaismas devēju – Sauli – un tās ietekmi uz Zemi. Pastāsta par diennakts un gadalaiku maiņu. Zina Mēness ietekmi uz Zemi. Ir elementāras zināšanas par kosmiskās telpas pētīšanu.	Modelēšana. Astronomijas torņa apmeklējums. Debess ķermeņu vērošana. Zīmējumā un dabā nosaka Mēness fāzes. Izmanto tabulu informācijas ieguvei. Interneta resursu apguve par šo tēmu.
Planēta Zeme	8	Zeme – saules sistēmas planēta Zemes uzbūve Zemes iekšējo spēku darbība Zemes garozas plātnes, to kustības Vulkāni Zemestrīces	Pastāsta par Zemes uzbūvi – kodolu, mantiju, garozu. Ir priekšstats par Zemes litosfēras plātņu tektoniku. Zina zemestrīces un vulkāna rašanās cēloņus. Pastāsta par zemestrīču un vulkānu postījumiem.	Modelēšana. Eksperiments. Atrod kartēs seismiski aktīvos rajonus.
Kontinenti un okeāni	2	Kontinenti un okeāni Raksturīgākie okeānu augi un dzīvnieki	Pastāsta par kontinentu un okeānu veidošanos un procesiem tajos. Ir pamatzināšanas par okeāna augiem un dzīvniekiem.	Izmanto uzzīņu literatūru. Mācās kartē parādīt okeānus, kontinentus.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Laika apstākļu un klimata veidošanās	8	Dabas parādību veidošanās Vēja veidošanās Klimata ietekmējošie faktori	Zina nokrišņu veidus, ir priekšstats par to veidošanos. Ir pamatzināšanas par vēja veidošanos. Ir elementāras zināšanas par klimata veidojošiem faktoriem – saules staru krišanas leņķis, ūdeņu tuvums, augstums virs jūras līmeņa.	Dabas vērošana. Laika apstākļu vērošana un fiksēšana. Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem.
Siltuma joslas	8	Karstās joslas dabas ainavas Mērenās joslas dabas ainavas Aukstās joslas dabas ainavas	Zina karstās joslas dabas ainavas – tropu meži, savannas, tuksneši. Zina mērenās joslas dabas ainavas – meži, stepes, tuksneši. Zina aukstās joslas dabas ainavas – taiga, tundra, arktiskie tuksneši. Raksturo ainavu augus, dzīvniekus, cilvēku nodarbošanos, akcentējot to pielāgošanos konkrētajiem apstākļiem. Pazīst pēc attēliem dažādu joslu ainavas.	Spēles, rotaļas. Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem. Izmanto uzziņu literatūru. Strādā ar kartēm un kontūrkartēm, atzīmējot dabas ainavas.
Pasaules iedzīvotāji	4	Rases Tautas Valstis	Zina galvenās rases. Zina daudzskaitlīgākās tautas. Prot nosaukt un parādīt nozīmīgākās valstis kartē.	Darbs ar uzziņu literatūru. Spēles un rotaļas. Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Pasaules saimniecība	4	Galvenās saimniecības nozares Pasaules bagātākās un nabadzīgākās valstis	Zina galvenās saimniecības nozares. Saskaīta saimniecības nozaru lietojumu savā ikdienas dzīvē.	Darbs ar uzziņu literatūru. Spēles un rotaļas. Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem. Darbs ar uzziņu literatūru. Spēles un rotaļas. Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem.
Karte	6	Karte, atlants Mērogs Topogrāfiskās zīmes	Zina vienkāršākās topogrāfiskās zīmes. Veic ģeogrāfiskos uzdevumus, izmantojot mērogu.	Plāna zīmēšana un lasīšana, topogrāfisko zīmju attēlošana, kartes lasīšana. Modelēšana. Novērojumi.
Āfrika	8	Ģeogrāfiskais stāvoklis un ģeogrāfiskie nosaukumi Klimats, iekšējie ūdeņi Reljefs Dabas zonas, augu un dzīvnieku valsts Valstis, iedzīvotāji	Raksturo Āfrikas ģeogrāfisko stāvokli, klimatu, reljefu. Izmantojot iepriekš iegūtās zināšanas, raksturo Āfrikā sastopamās dabas zonas – tuksnešus, mitros tropiskos mežus, savannas. Pazīst raksturīgākos Āfrikas augus un dzīvniekus. Zina Āfrikas iedzīvotāju galvenās tautības, viņu nodarbošanos un sadzīvi.	Parāda kartē un, izmantojot to, atzīmē kontūrkartē šādus ģeogrāfiskos objektus: Āfrikas kontinents, Madagaskaras sala, Somālijas pussala, Suecas kanāls, Sahāra, Kilimandžāro, Kongo, Nīla, Viktorijas ezers, Tanganjikas ezers, lielākās valstis.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Austrālija	8	Ģeogrāfiskais stāvoklis un ģeogrāfiskie nosaukumi Klimats, iekšējie ūdeņi Reljefs Dabas zonas, augu un dzīvnieku valsts Valstis, iedzīvotāji	Raksturo ģeogrāfisko stāvokli, klimatu, reljefu, pastāsta par kontinenta atklāšanu. Raksturo Austrālijas dabas zonas, izmantojot iepriekš iegūtās zināšanas. Zina Austrālijas īpatnējo augu un dzīvnieku valsti. Ir priekšstats par to atšķirību no pārējās pasaules dzīvniekiem. Zina Austrālijas iedzīvotāju galvenās tautības, viņu nodarbošanos un sadzīvi.	Parāda kartē un, izmantojot to, atzīmē kontūrkartē šādus ģeogrāfiskos objektus: Austrālijas kontinents, Jaungvineja, Jaunzēlande, Tasmānija, Lielais Barjerriifs, Mureja, Dārlinga, Eira ezers, Kanbera, Melburna, Sidneja.
Antarktīda	5	Ģeogrāfiskais stāvoklis un ģeogrāfiskie nosaukumi Klimats Reljefs Augu un dzīvnieku valsts Antarktīdas pētīšana	Zina Antarktīdas ģeogrāfisko stāvokli. Pastāsta par kontinenta atklāšanu, reljefu, klimatu, dabas ainavām. Raksturo augu un dzīvnieku valsti, to pielāgošanos skarbajiem dzīves apstākļiem. Pastāsta par Antarktīdas pētīšanu un polārpētnieku dzīvi un darbību.	Izmanto uzzīņu literatūru. Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem. Skaidro aisbergu veidošanos un to bīstamību kuģiem.

## 8. klase

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Ziemeļamerika	10	<p>Ģeogrāfiskais stāvoklis un ģeogrāfiskie nosaukumi</p> <p>Klimats, iekšējie ūdeņi</p> <p>Reljefs</p> <p>Dabas zonas, augu un dzīvnieku valsts</p> <p>Valstis, iedzīvotāji</p>	<p>Ir pamatzināšanas par ģeogrāfisko stāvokli, klimatu, reljefu, pastāsta par kontinenta atklāšanu.</p> <p>Raksturo Ziemeļamerikas dabas zonas, izmantojot iepriekš iegūtās zināšanas.</p> <p>Pazīst raksturīgākos Ziemeļamerikas augus un dzīvniekus.</p> <p>Zina Ziemeļamerikas iedzīvotāju galvenās tautības, viņu nodarbošanos un sadzīvi.</p>	<p>Izmanto uzziņu literatūru.</p> <p>Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem.</p>
Dienvidamerika	10	<p>Ģeogrāfiskais stāvoklis un ģeogrāfiskie nosaukumi</p> <p>Klimats, iekšējie ūdeņi</p> <p>Reljefs</p> <p>Dabas zonas, augu un dzīvnieku valsts</p> <p>Valstis, iedzīvotāji</p>	<p>Ir pamatzināšanas Dienvidamerikas ģeogrāfisko stāvokli, klimatu, reljefu.</p> <p>Raksturo Dienvidamerikas dabas zonas, izmantojot iepriekš iegūtās zināšanas.</p> <p>Pazīst raksturīgākos Dienvidamerikas augus un dzīvniekus.</p> <p>Zina Dienvidamerikas iedzīvotāju galvenās tautības, viņu nodarbošanos un sadzīvi.</p>	<p>Darbs ar uzziņu literatūru.</p> <p>Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem.</p>
Eirāzija	1	Eirāzijas kontinents	<p>Prot saistīt zināšanas par siltuma joslām ar konkrētu kontinentu.</p> <p>Pastāsta par Eiropas un Āzijas ģeogrāfisko stāvokli, pasaules daļu robežu.</p>	<p>Izmanto uzziņu literatūru.</p>



Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
	10	Āzija	<p>Ir priekšstats par Āzijas dabas ainavām.</p> <p>Īsi raksturo kādu no Āzijas valstīm.</p> <p>Zina Āzijas iedzīvotāju galvenās tautības, nodarbošanos un sadzīvi.</p>	<p>Darbs ar uzziņu literatūru.</p> <p>Darbs ar grafiskajiem mācību līdzekļiem.</p> <p>Parāda kartē un, izmantojot to, atzīmē kontūrkartē pazīstamākās valstis – Ķīna, Indija, Japāna –, salas un jūras.</p>
	39	<p>Eiropa</p> <p>Baltijas jūras valstis</p> <p>Eiropas Savienība</p>	<p>Ir pamatzināšanas par Eiropas dabas ainavām.</p> <p>Īsi raksturo kādu no Eiropas valstīm.</p> <p>Zina Eiropas iedzīvotāju galvenās tautības, viņu nodarbošanos un sadzīvi.</p> <p>Ir elementāras zināšanas par Eiropas Savienību.</p>	<p>Izmanto uzziņu literatūru.</p> <p>Izmanto grafiskos mācību līdzekļus.</p> <p>Kontūrkartēs iezīmē katru konkrēto valsti un tās ievērojamākos ģeogrāfiskos objektus.</p> <p>Izmantojot karti, raksturo katras valsts ģeogrāfisko stāvokli, robežas, pilsētas.</p>

## 9. klase

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Latvijas ģeogrāfiskais stāvoklis, robežas	2	Latvija pasaules un Eiropas kartē. Teritorija, robežas, kaimiņvalstis  Latvijas ārējie sakari	Zina Latvijas platību, robežu garumu, sauszemes un jūras robežas.  Sameklē informāciju uzzīņu literatūrā, ja tas ir nepieciešams.  Ir pamatzināšanas par Latvijas ārējiem sakariem.	Izmanto uzzīņu literatūru.  Izmanto grafiskos mācību līdzekļus.  Atrod Latviju pasaules, Eiropas un Baltijas valstu kartēs.
Administratīvais iedalījums un kultūrvēsturiskie apgabali	2	Rajoni Pilsētas Pagasti Ciemi Kurzeme Vidzeme Latgale Zemgale	Zina Latvijas iedalījumu novados, rajonos, pilsētās, pagastos, ciemos.	Izmanto uzzīņu literatūru.  Izmanto grafiskos mācību līdzekļus.  Prot parādīt kartē un atzīmēt kontūrkartē kultūrvēsturiskos novadus: Zemgali, Vidzemi, Latgali, Kurzemi.
Iedzīvotāji	4	Iedzīvotāju skaits Iedzīvotāju skaita izmaiņas, dzimuma un vecuma struktūra  Tautības un reliģijas Iedzīvotāju izvietojums, blīvums un migrācija	Zina Latvijas iedzīvotāju daudzumu, blīvumu, tautības.  Izmanto uzzīņu literatūru.  Zina lielākās Latvijā dzīvojošās tautības.  Ir pamatzināšanas par reliģiskajām konfesijām.	Izmanto uzzīņu literatūru.  Izmanto diagrammas.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Dabas apstākļi un resursi	20	Dabas apstākļu piemērotība atsevišķām tautsaimniecības nozarēm  Dabas resursu – zemes, mežu, derīgo izrakteņu, ūdens, vēja enerģijas, augu un dzīvnieku – izmantošana  Ekoloģiskās problēmas	Pastāsta par dabas apstākļu un resursu klimata, zemes, augsnes, ūdens un gaisa piemērotību piena un gaļas lopkopībai, kā arī dažādu kultūru audzēšanai.  Zina Latvijas dabas resursu daudzveidību, to izplatību un lietošanu.	Darbs ar uzziņu literatūru.
Latvijas tautsaimniecības nozares	2	Nozaru veidi	Ir elementāras zināšanas par tautsaimniecības nozarēm – rūpniecību, lauksaimniecību, transportu, apkalpošanas sfēru.	Lieto uzziņu literatūru.  Vienkāršu shēmu zīmēšana.
Lauksaimniecība	10	Lauksaimniecības pamatnozares  Augkopība, tās galvenās nozares  Lopkopība, tās galvenās nozares	Nosauc galvenās lauksaimniecības pamatnozares – lopkopība un augkopība.  Nosauc augkopības galvenās nozares – graudkopība, kartupeļu audzēšana, dārzenkopība, augļkopība, tehniskās kultūras.  Nosauc galvenās lopkopības nozares – liellopu audzēšana, cūkkopība, aitkopība, putnkopība, zirgkopība, biškopība, zivkopība, zvērkopība.  Raksturo šo nozaru galaproduktus, izmantojamību cilvēka ikdienas dzīvē.	Izmanto uzziņu literatūru.
Zvejniecība	2	Zvejniecība. Nozares problēmas	Zina galvenos nozvejas veidus un pazīstamākās zivju sugas.  Ir priekšstats par ekoloģiskajām problēmām zvejniecībā.	Eksperiments.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
Rūpniecība	8	Ieguves rūpniecība un enerģētika Pārtikas rūpniecība Vieglā rūpniecība Mašīnbūve Ķīmiskā rūpniecība Mežsaimniecība	Saprot rūpniecības attīstības priekšnoteikumus – darbaspēks, kapitāls, ēkas, iekārtas, izejvielas, enerģija.  Nosauc un raksturo nozīmīgākās Latvijas rūpniecības nozares.	Apkārtnes novērošana. Ekskursija.  Veic praktiskus sadzīves uzdevumus.
Pakalpojumi	6	Sakari Transports Izglītība un veselības aprūpe Komunālā saimniecība Sadzīves pakalpojumi	Pastāsta par transporta un sakaru nozīmi.  Zina transporta veidus – dzelzceļš, autotransports, jūras transports, upju transports, gaisa transports, cauruļvadu transports.  Atšķir transporta veidus.  Ir pamatzināšanas par komunālo saimniecību un sadzīves pakalpojumiem.	Lieto mācību grāmatu, uzskates, uzziņu literatūru un grafisko mācību materiālu patstāvīgā darba veikšanā.
Latvijas novadu tautsaimniecība	10	Dabas apstākļu un resursu ietekme uz katra novada tautsaimniecības attīstību  Vidzemes dabas apstākļi un resursi, tūrisms, rūpniecība, lauksaimniecība  Zemgales dabas apstākļi un resursi, lauksaimniecība, rūpniecība, tūrisms  Kurzemes dabas apstākļi un	Izmantojot iepriekš iegūtās zināšanas un prasmes, prot raksturot katrā novadā šādas pazīmes: <ul style="list-style-type: none"> <li>• atrašanās vieta;</li> <li>• novada veidojošie rajoni;</li> <li>• dabas apstākļu piemērotība lauksaimniecības attīstībai;</li> <li>• dabas un iedzīvotāju resursu ietekme uz rūpniecības attīstību;</li> <li>• skaistākās vietas.</li> </ul>	Atrod kartē un atzīmē kontūrkartē šādus ģeogrāfiskos objektus: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Vidzemē – Limbaži, Valka, Valmiera, Cēsis, Daugava, Burtnieks, Vidzemes augstiene, Gaiziņkalns, Gauja, Gaujas Nacionālais parks;</li> <li>• Kurzemē – Liepāja, Saldus, Kuldīga, Talsi, Ventspils, Abava, Venta;</li> </ul>

Tēma	Stundu skaits	Temats	Vēlamais rezultāts	Praktiskā darbība
		<p>resursi, lauksaimniecība, rūpniecība, tūrisms</p> <p>Latgales dabas apstākļi un resursi, lauksaimniecība, rūpniecība, tūrisms</p> <p>Svarīgākie kultūrvēsturiskie objekti novados</p> <p>Novada vide un saimniecības problēmas</p> <p>Iedzīvotāju skaits Latvijā un tā dinamika</p>		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Latgalē – Daugavpils, Rēzekne, Balvi, Krāslava, Ludza, Preiļi, Latgales augstiene, Lubāns, Rāznes ezers, Drīdzis, Aglona;</li> <li>• Zemgalē – Bauska, Dobeles, Jelgava, Tukums, Piejūras zemene.</li> </ul> <p>Ekskursija.</p> <p>Apkārtnes novērošana.</p>
Rīga	2		<p>Pastāsta par Rīgu kā Latvijas galvaspilsētu, rūpniecības, tirdzniecības un kultūras centru.</p> <p>Ir elementāras zināšanas par savas tuvākās apkārtnes iedzīvotājiem un saimniecību.</p>	
Sava rajona, pilsētas, pagasta iedzīvotāju un saimniecības raksturojums	2		<p>Zina interesantākos un savdabīgākos dabas un kultūrvēsturiskos objektus savā novadā, rajonā, pagastā.</p> <p>Ir pamatzināšanas par savas tuvākās apkārtnes iedzīvotājiem un saimniecību.</p>	

## Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību speciālās izglītības programmās nosaka Ministru kabineta 2006. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 492 “Mācību sasniegumu vērtēšanas kārtība speciālās izglītības programmās”.

Izglītojamo ar garīgās attīstības traucējumiem mācību sasniegumus vērtē, ņemot vērā viņu attīstības un spēju līmeni, veselības stāvokli.

Izglītojamā mācību sasniegumus vērtē daudzpusīgi un objektīvi, lai īstenotu šādus principus:

- prasību atklātības un skaidrības princips – prasības tiek formulētas atklāti, skaidri un saprotami atbilstoši izglītojamā attīstības līmenim;
- pozitīvo sasniegumu summēšanas princips – izglītojamā mācību sasniegumi tiek vērtēti, summējot pozitīvos sasniegumus iegaumēšanas un izpratnes, zināšanu praktiskās lietošanas un radošās darbības līmenī;
- vērtējuma atbilstības princips – izglītojamā zināšanu, prasmju un iemaņu vērtēšana notiek atbilstoši izglītojamā attīstības līmenim. Vērtējot tiek ņemts vērā Valsts Pedagoģiski medicīniskās komisijas noteiktais izglītojamā attīstības traucējumu veids, viņa spējas un veselības stāvoklis, attieksme pret mācību darbu;
- vērtējuma noteikšanai izmantoto pārbaudes veidu dažādības princips – mācību sasniegumu vērtēšanā izmanto rakstiskas, mutiskas un kombinētas pārbaudes, individuālo un grupas sasniegumu vērtēšanu un dažādus pārbaudes darbus;
- vērtēšanas regularitātes princips – mācību sasniegumi tiek vērtēti regulāri, lai pārliecinātos par izglītojamā iegūtajām zināšanām, prasmēm, iemaņām un mācību sasniegumu attīstības dinamiku.

**Ievadvērtēšana (diagnosticējošā vērtēšana)** notiek pirms temata vai mācību kursa sākuma. Tā sniedz informāciju par izglītojamo sagatavotības līmeni. Ievadvērtēšana konstatē izglītojamo zināšanas pirms mācību procesa, jaunas tēmas apguves uzsākšanas. Svarīgi, lai ievadvērtēšana motivētu izglītojamos darbam, saskaņotu izglītojamo un pedagoga sadarbības formas, precizētu mācību mērķus un uzdevumus.

Ievadvērtēšanā var izmantot dažādus metodiskos paņēmienus – sarunu, jautājumus un atbildes, darbu ar karti, tekstu un uzziņu literatūru, praktisko darbu.

**Kārtējā vērtēšana (formatīvā vērtēšana)** notiek mācību procesa laikā. Tās uzdevums ir informēt par mācību procesa norisi, konstatēt izglītojamo sasniegumus, lai tos uzlabotu, novērtēt izmantoto metožu atbilstību.

Kārtējā vērtēšanā izmantojami daudzveidīgi metodiskie paņēmieni – jautājumi un atbildes, praktiskie darbi, vingrināšanās, darbs ar uzziņu literatūru, demonstrējums.

**Nobeiguma vērtēšana (summatīvā vērtēšana)** notiek mācību tēmas beigās. Tā nosaka, kā īstenotas programmas prasības, konstatē izglītojamo zināšanu un prasmju apguves līmeni. Iespējamie metodiskie paņēmieni – pārbaudes darbs, pētnieciskais darbs, praktiskais darbs.

# Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un metodes

## Mācību līdzekļi

### 1. Mācību literatūra

- 1.1. Ieteicamās mācību grāmatas (sk. IZM ISEC izdotos ieteicamās mācību literatūras sarakstus).
- 1.2. Uzziņu literatūra: enciklopēdijas, dažāda uzziņu literatūra.
- 1.3. Periodiskie izdevumi.
- 1.4. Interneta resursi.

### 2. Uzskates un tehniskie līdzekļi, iekārtas

- 2.1. Uzskates līdzekļi: tabulas, plakāti, attēli, kartes, derīgo izrakteņu paraugi, Latvijas iežu paraugi, atlanti u. tml.
- 2.2. Tehniskie līdzekļi un iekārtas: videoiekārta, DVD iekārta, kodoskops, kompass, globuss u. c.

## Mācību metodes

Lai apgūtu programmā plānoto mācību saturu un sasniegtu paredzamos rezultātus, ir nepieciešams izmantot izglītojamo spējām, attīstības līmenim un veselības stāvoklim atbilstošas mācību metodes.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Darbs ar tekstu	Atbilstoši izglītojamo lasīšanas tehnikas apguves un teksta izpratnes līmenim pedagogs piedāvā tekstus lasīšanai. Izglītojamie iepazīstas ar tekstu un veic doto mācību uzdevumu.	Sniedz mutiskas vai rakstiskas atbildes uz jautājumiem par tekstu. Teksta ilustrēšana.
Jautājumi	Jautājumi tiek uzdoti mutvārdos vai rakstiski.	Atbild uz jautājumiem par Latvijas gadalaikiem: Cik Latvijā gadalaiku? Nosauc tos! Kas ir tavs mīļākais gadalaiks? Kāpēc?
Lomu spēle	Pedagogs piedāvā reālas situācijas aprakstu. Izglītojamie risina šo situāciju, uzņemoties situācijai atbilstošus pienākumus.	Izspēlē sarunu ar upes piesārņotājiem. Parāda ūdens iegūšanu tuksnesī.
Modelēšana	Īstenības attēlošana modeļu veidā.	Reljefa veidošana, izmantojot plastilīnu.
Praktiskais darbs	Pedagogs uzdod veikt uzdevumu, norādot darba mērķi un izmantojamās materiālus.	Izmantojot trafaretu un krāsainos zīmuļus, iezīmē pierakstu kladē Āfrikas kontinentu, atbilstoši iekrāsojot to pēc fiziogēogrāfiskās kartes.
Spēles	Pedagogs piedāvā tēmai atbilstošu galda vai kustību spēli.	Krustvārdu mīkla par dabas zonu augiem. Kustību rotaļas ar dzīvnieku atdarināšanu. Spēles ar metamo kauliņu dažādu ģeogrāfisko nosaukumu atrašanai kartē.
Stāstījums	Kāda temata satura izklāsts.	Stāstījums par Sāhela zonas veidošanos Āfrikas kontinentā.
Vingrināšanās	Vairākkārtīgi izpilda vienveidīgas darbības.	Ģeogrāfisko nosaukumu meklēšana kartē, darbs kontūrkartē, termometra rādījumu noteikšana.



<b>Metode</b>	<b>Skaidrojums</b>	<b>Piemēri</b>
Vizualizēšana	Simbolisku uzskates līdzekļu lietošana.	Vēja virziena, straumju virziena attēlošana, diagrammu veidošana.